

Turister i Sveriges innandöme

Försvarsets bildbyrå/Anders Sjöström

Nere i berget på Femörefortet finns ungefär 450 meter tunnel.

I takt med att Försvarsmaktens omstrukturering från invasionsförsvar till ett flexibelt insatsförsvar sakta men säkert går framåt, försvinner allt fler anläggningar från Kalla krigets dagar. Fasta KA-batterier längs våra kuster monteras ned och cementeras igen. Men på Femörehalvön utanför Oxelösund har ett av dessa batterier åtminstone tillfälligt räddats för eftervärlden - och anläggningen har blivit en succé bland turisterna.

Femörefortet, eller Batteri OD som det egentligen hette, var tidigare en så hemlig anläggning att inte ens många av dem som bodde alldeles i närheten av den kände till vad som dolde sig inne i berget. I dag är situationen annorlunda. Utanför ingången till berget står ett stort antal turister och väntar på att få kliva in i de underjordiska gångarna. Att från insidan få se en av Försvarsmaktens tidigare hemliga anläggningar lockar turister från hela Sverige. Där finns de som själva har egen erfarenhet från Försvarsmakten men också de som aldrig har haft kontakt med försvaret tidigare. Det är kvinnor och män i alla åldrar, från barn till pensionärer.

Nere i berget på Femörefortet finns ungefär 450 meter tunnel, med tre 7,5 centimeters halvautomatiska kanoner modell 57. Dessutom finns där förläggningar, kök, verkstäder, duschar, tvättutrymmen och toaletter. Ungefär 100 man förväntades arbeta vid anläggningen, varav cirka 70 inne i berget. Två kunniga guider följer med oss runt och visar anläggningen och berättar hur det var tänkt att fungera.

- Vi har anställt och utbildat nio ungdomsguider som arbetar här under sommaren, berättar Anders Hansson som är initiativtagare till museet.

Bildade förening

Anders Hansson är aktiv inom Hembygdsföreningen i Oxelösund, och väckte tidigt idén att föreningen borde studera några av de militära anläggningar som finns i regionen. När det stod klart att de fasta kustartilleribatterierna runt våra kuster skulle stängas och monteras ned tog föreningen de första stegen mot en räddning av Femörefortet. Man bildade Föreningen för Femörefortets bevarande år 2000, och satte igång en enorm övertalningskampanj genom samtal med bland annat överbefälhavaren, finansdepartementet och kulturdepartementet. Inget tycktes dock hjälpa, och beslutet att Femörefortet skulle rivas och cementeras igen stod fast. Till slut lyckades dock föreningen få till stånd ett undantag. Under två dagar förra sommaren fick man visa anläggningen för oxelösundsborna, under guidning av överste Lars Hansson.

- Det blev en otrolig succé, berättar Anders Hansson. På två dagar kom 2 100 personer hit för att se Femörefortet.

Nere i berget på Femörefortet finns ungefär 450 meter tunnel.

Anläggningen är i stort sett intakt och i periskopet kan besökarna se inloppet till Bråviken och Hävringe.

Anders Hansson, initiativtagare till museet.

Besökarna på Femörefortet kommer från hela landet.

Tillfällig lösning

Den enorma tillströmningen av intresserade öppnade upp för en tillfällig lösning. I maj i år skrevs ett avtal mellan Försvarsmakten, Fortifikationsverket och Oxelösunds kommun som innebär att kommunen får hyra anläggningen under ett år. Föreningen för Femörefortets bevarande bedriver verksamheten och betalar alla faktiska kostnader för driften. Under sommarmånaderna har fortet varit öppet dagligen med guidade turer 12 gånger per dag och under hösten ska man till en början hålla öppet på helgerna. Sedan ska man förhoppningsvis kunna locka dit företag med visningar av anläggningen kombinerat med andra evenemang, exempelvis chokladprovning.

Tillströmningen av besökare har fortsatt. Anders Hansson beräknar att man haft cirka 1 200 besökare per vecka vilket pekar på en omsättning på närmare 800 000 kronor, och nu hoppas föreningen att verksamheten ska kunna bli permanent.

Nya diskussioner

Men en viktig stötesten kvarstår. Försvarsmakten behöver garantier för att någon tar ett slutgiltigt ansvar för anläggningen, och innan den frågan är löst finns inget alternativ till en nedmontering. Nya diskussioner kommer att genomföras med Försvarsmakten i september-oktober, men rivningsplanen i mars 2004 kvarstår.

- Vi hoppas att Oxelösunds kommun ska vara villiga att ta över anläggningen, säger Anders Hansson, men för att det ska bli verklighet måste vi först kunna uppvisa lönsamhet.

Av Clas Nilsson Lundstedt

Publicerad: 14 oktober 2003 kl 16:00 av Clas Nilsson Lundstedt

Uppdaterad: 17 oktober 2003 kl 9:56 av Clas Nilsson Lundstedt

Originalsidan finner du på: <http://www.marinnytt.mil.se/article?.php?id=9927>

MarinNytt -